

EL CONTEXT POLÍTIC DE LES NORMES DE CASTELLÓ

Per Lluís Aguiló Lúcia

La commemoració del cinquanta aniversari de l'aprovació de les Normes de Castelló requereix l'explicació d'un context polític determinat que en certa manera va afavorir un marc de convivència i recuperació nacional del poble valencià. En aquesta breu contribució a la commemoració que fa la revista SAÓ vulguera centrar-me en tres aspectes que varen configurar aquest ambient polític de l'època republicana al País Valencià: el sistema de partits polítics, les noves perspectives de la qüestió nacional i el tema de l'Estatut.

EL NOU SISTEMA DE PARTITS POLÍTICS VALÈNCIA

AMB la proclamació de la segona República, el País Valencià aconseguí el que havia estat una constant política durant el regnat d'Alfons XIII, és a dir, l'existència d'un sistema multipartidista real que sols s'havia manifestat a les ciutats i comarques on el caciquisme de la restauració havia estat trencat: concretament es tractava de les ciutats de València i Castelló de la Plana, així com gran part de la Ribera Baixa i part de l'Horta Sud, que a efectes electorals constituïen el districte de Sueca.

D'aquesta manera, un panorama polític plural es presentava al País Valencià en iniciar-se el període republicà. Evidentment, aquest inici d'una època de llibertat i democràcia suposà una multiplicació de forces polítiques. És per això que cal fer una certa classificació dels diferents partits del moment. En aquest sentit, podem distingir tres tipus diferents de partits: partits polítics valencians, partits polítics valencianistes i partits polítics estatals amb organització al País Valencià.

Entenem per partits polítics valencians aquells que havien estat fruits de l'evolució política valenciana, que demanaven l'Estatut d'Autonomia i que mantingueren bones relacions i acords polítics amb partits semblants a nivell estatal. Aquest partits foren dos: el Partit d'Unió Republicana Autonomis-

ta (PURA) i la Dreta Regional Valenciana (DRV). Ambdós partits havien estat i foren els eixos de la política valenciana. El PURA, com a partit laic, republicà i progressista i també com a partit hegemònic a la ciutat de València durant el període polític anterior. La DRV, com a força confessional, indiferent front a les formes de govern i conservadora, que per primera vegada suposà una alternativa seriosa i pròpia de la dreta valenciana. Curiosament, així com l'arribada de la República suposà la crisi per el PURA, puix els seus principis bàsics havien estat aconseguits —una república laica—, en canvi la República suposà l'afirmació de la DRV com a força d'oposició d'un País d'esquerres. Així mateix, cal fer constar que, dels dos partits, els grups més nacionalistes que hi havia dins se n'anaren al llarg de la República per a crear forces nacionalistes: l'Esquerra Valenciana, provinent de blasquistes, i Acció Valenciana, amb militants de la DRV.

El segon grup de partits els considerem com a partits valencianistes. La seua importància és més qualitativa que quantitativa, perquè foren partits minoritaris, però que mantingueren al llarg de la República la qüestió nacional com a capdavantera de les seues reivindicacions i foren sempre per als altres partits —valencians i estatals— un necessari marc de referència. En un primer moment hi hagué dos: la Unió Va-

lencianista, que havia estat fundada l'any 1918 i que, per tant, procedia del període anterior, i l'Agrupació Valencianista Republicana (AVR). Més tard, al llarg de la República, el panorama polític d'aquest grup experimentà moltes novetats amb l'aparició d'altres grups. Si per una banda, procedents dels blasquistes i de la DRV, es crearen l'Esquerra Valenciana i Acció Valenciana, respectivament; per altra banda, cal recordar la constitució del Centre d'Actuació Valencianista, de l'Esquerra Republicana del País Valencià i d'altres grups, tots els quals juntament amb l'Agrupació Valencianista Republicana donaren pas al Partit Valencianista d'Esquerra (PVE). Precissament, tant Esquerra Valenciana com el Partit Valencianista d'Esquerra formaren part del Front Popular al País Valencià l'any 1936, amb la qual cosa fou elegit l'únic diputat nacionalista de la República, que fou Vicent Marco Miranda, d'Esquerra Valenciana.

La plaça del P.V. (aleshores d'Emili Castelar) el 14 d'ab

Finalment, cal fer referència als partits estatals amb organització al País Valencià, que sempre depen-gueren durant la República de les seues aliances amb els partits polí-tics valencians adés esmentats. Dins d'aquest tercer tipus de partits cal destacar al PSOE amb particular inci-dència a tota la Conca del Vinalopó, l'Alacantí i part de la Ribera; a Izquierda Republicana i als radi-

cals-socialistes. Aquest partits tin-gueren més influència a partir de l'afonament del blasquisme al voltant de l'any 1935.

En tot cas, aquest era el panora-ma polític valencià durant la segona República. Un panorama plural on l'eix tradicional dreta-esquerra es complementava amb l'eix estatal-nacionalista que donà un sistema de partits polítics estrictament valencià diferent per la seua composició del que hi havia a nivell estatal.

LA QÜESTIÓ NACIONAL

COM ja hem posat de relleu a l'hora de referir-nos al siste-ma de partits, és evident que la segona República va permetre amb unes condicions millors plante-jar-se de manera més clara la qües-tió nacional al poble valencià.

El panorama cultural que es trac-ta també en aquesta revista fou pos-sible perquè les condicions ho feien possible i perquè el poble valencià tenia un cert grau més gran de cons-ciència nacional, encara que no po-dem ignorar que eren sols unes mi-nories les que lluitaven per la recu-peració nacional del nostre poble. Els treballs del professor Cucó ho demostren perfectament.

La qüestió nacional es presentà menys en aquella època com un de-bat teòric que com un fet que calia explicar a la gent. En aquest sentit cal recordar especialment les cam-panyes pro Estatut que tingueren com a escenari les diferents comar-ques valencianes. En aquest tipus d'actes participaven bàsicament tres tipus de persones: dirigents polítics a nivell de País —especialment diputats— dels diferents partits polítics, malgrat que foren «rivals» dins de la lluita política; autoritats locals o comarcals amb prestigi al poble on es feia l'acte pro Estatut d'Autonomia, i, finalment, intel.lectuals que defensaven la nos-tra cultura i la recuperació de la llengua.

La llàstima fou que no es puguera aconseguir un Estatut d'Autonomia durant la República, que haguera suposat unes condicions encara mil-lors per a la total recuperació de la

consciència nacional del poble va-lencià. Com veurem a continuació, foren diferents i diversos els factors que varen impedir que tingueren Es-tatut en aquell moment.

EL FRUSTRAT ESTATUT D'AUTONOMIA

FINALMENT, cal fer referèn-cia al tema estatutari durant la República. Com és conegut la Constitució republicana de 1931 feia possible tenir un Estatut d'Autonomia. Els valencians fórem capdavanters, puix abans d'apro-var-se la mateixa Constitució, a ini-ciativa de l'Ajuntament blasquista de València, fou elaborat un avant-projecte d'Estatut que resultà in-constitucional «avant la lettre», perquè demanava més que el que la Constitució permetia com a marc per a les autonomies.

Després d'aquest intent, el procés es paralitzà en part, perquè les for-ces majoritàries al País Valencià no es posaven d'acord —blasquistes i 'DRV—, i en part per la mateixa evolució de la República. Per això, fou a partir del triomf del Front Po-pular quan els tràmits legals es plan-tejaren de bell nou. Precissament estava prevista per a finals de juliol de 1936 la celebració al teatre Prin-cipal de València la reunió de tots els alcaldes valencians per a deman-ar oficialment l'autonomia, i per a octubre —potser pel 9 d'octubre—, la convocatòria del plebiscit de rati-ficació de la iniciativa autonòmica. En qualsevol cas, l'inici de la guerra suposà la lògica paralització de tots aquests tràmits. En tot cas això, no suposà el final de la reivindicació autonòmica valenciana, i durant la mateixa guerra civil foren presen-tats fins i tot tres nous avantprojec-tes d'Estatut d'Autonomia per part de la CNT, d'Esquerra Valenciana i d'Unió Republicana, sense que cap d'ells fóra finalment aprovat.

De tota manera, la voluntat na-cional i autonòmica del nostre po-ble fou un fet al llarg de tot el perí-ode republicà. No aconseguirem l'Estatut, però en l'aspecte estricta-ment cultural aquest fou l'ambient polític que va permetre l'aprovació de les Normes de Castelló.

Luis Lucia, president de la Derecha Re-gional, en un acte polític al camp de Mes-talla.

ril de 1931 al moment de proclamar-se la República.